

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук Полудень Лілії Іванівни на дисертаційну роботу Гордаша Андрія Миколайовича «Формування основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Будь-який різновид мистецтва доцільно розглядати в контексті творчого процесу, факту функціонування його результатів-творів та майстерності їх творця. У сучасному образотворчому мистецтві останні дві категорії часто ігнорують. Беручи за основу самоціль перебігу творчого акту разом із спонтанно виниклими інтенціями щодо створення певного продукту, концепт майстерності нівелюється. Тобто така професійна якість нині дедалі більше втрачає статус чогось обов'язкового, особливо для вчителя образотворчого мистецтва. З огляду на це, актуальність порушеної проблеми беззаперечна.

Якщо конкретніше, то на соціальному, освітньому та педагогічному рівнях у дисертації належним чином обґрунтовано актуальність порушеної проблеми, на тлі якої виявлено нерозв'язані суперечності в теорії і практиці вищої школи. Науковий апарат дослідження визначено чітко і взаємообумовлено. Не викликає заперечення наукова новизна та практичне значення одержаних результатів. Наведені відомості про впровадження, особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження, публікації, структуру й обсяг дисертації засвідчують про відповідність проведеної роботи вимогам ДАК України.

Отже, науково-педагогічне дослідження Гордаша А. М. є своєчасним, відповідає потребам вищої школи, відкриває можливість кваліфікованого розгляду таких аспектів проблеми, як її наукова інтерпретація, визначення особливостей та шляхів педагогічного забезпечення. Саме тому автор дисертації цілком логічно вибудував стратегію і тактику науково-педагогічної розвідки, зосередив увагу на вирішенні таких завдань: з'ясування ступеня розробленості проблеми, розкриття змісту ключових понять та теоретичних основ дослідження; уточнення сутності, специфіки і компонентів основ художньої майстерності

майбутніх учителів образотворчого мистецтва, визначення критеріїв, показників і характеристика рівнів їх сформованості; здійснення діагностики сформованості основ художньої майстерності у майбутніх учителів образотворчого мистецтва; розроблення й апробація моделі формування основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки; обґрунтування й експериментальна перевірка педагогічних умов формування основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки.

Слід зазначити, що запропонована автором структура дисертації є цілком прийнятною, завдяки чому послідовно, логічно і вмотивовано розкрито теоретичні основи дослідження, обґрунтовано педагогічні умови, необхідні для формування основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва, а також висвітлено зміст, організацію та результати дослідно-експериментальної роботи. Дисертант засвідчив виконання значного обсягу пошукової, аналітичної, експериментальної та методичної роботи. Отож, цілком логічним є запитання щодо того, якою якістю відзначаються результати педагогічного пошуку; чи мають вони елементи новизни, оригінальності, своєрідності; наскільки пропоновані автором умови є реалістичними й ефективними для формування у майбутніх учителів образотворчого мистецтва основ художньої майстерності? Ми шукали відповідь на ці запитання. За підсумками проведеної аналітичної роботи можемо констатувати наступне.

У дисертаційній роботі подано широку панораму думок, поглядів, позицій, оцінних суджень щодо художньої майстерності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Гордаш А. М. виявив достатній рівень наукової ерудиції, розглядаючи вказану категорію на соціально-історичному, культурологічному та психологічному ґрунті. Це дало змогу представити художню майстерність як властивість особистості, її спроможність досягати естетичних результатів творчої праці. При цьому уточнено сутність поняття «художня майстерність» як провідної професійно-індивідуальної якості митця у вимірах його непересічного естетичного смаку, талановитості, геніальності,

умілості, вправності, ремісничості, мистецькості, артистизму, досвідченості та здатності захоплено продукувати об'єктивно-ціннісні твори, що мають провідні ознаки художності, естетичності, образності, досконалості, витонченості, шедевральності.

У роботі цілком умотивовано акцентовано на внутрішніх процесах, які супроводжують художню майстерність. Ідеться про такі прояви, як розвинене естетичне сприйняття об'єктів і явищ довкілля та художньої культури, художньо-естетичний смак, здатність мислити образами, глибоко розуміти специфіку мови мистецтва, вправно оперувати його засобами і технічними прийомами і за їх допомогою досягати високої художності й оригінальності твору. Ми цілком поділяємо такі основи художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва, які охоплюють мотиваційно-ціннісний, перцептивно-когнітивний та праксеологічно-вольовий компоненти, за якими визначено відповідні необхідні і достатні критерії та показники їх сформованості.

Безумовно, що художня майстерність майбутнього вчителя образотворчого мистецтва формується на основі певного досвіду, знань, умінь, навичок, засвоєних способів художньо-технічного та виконавського характеру. У дисертації акцентується увага на цьому і дається розгорнутий аналіз ролі та функцій образотворчого мистецтва, а також навчальних фахових дисциплін, які мають значний освітньо-виховний потенціал у вирішенні цього питання. Ідеться про такі дисципліни, як «Рисунок», «Живопис», «Скульптура» та «Композиція», які оновлено питаннями з аксіології художньої майстерності та проведено з використанням пояснювального, проблемного і візуалізованого методів та технологій скрайбінгу (скрайбінг-презентація, відео-скрайбінг, онлайн-скрайбінг, комп'ютерний та комбінований скрайбінг).

Утім, найбільш значимим з погляду конструктивного вирішення вказаної проблеми слід вважати розроблену дисертантом процесуально-змістову модель формування основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки. Ця модель дійсно має інноваційний характер, визначається системним баченням проблеми, охоплює такі структурні

складники, як нормативно-цільовий, методологічний, процесуальний, організаційно-методичний та результативний блоки. У дисертації подано ґрунтовий аналіз цієї моделі, розкрито її зміст.

Про сучасний світогляд дисертанта засвідчує матеріал, у якому розкриваються методологічні орієнтири наукового пошуку, пов'язані з визначенням основних підходів та принципів педагогічного забезпечення вказаного процесу. Автор дослідження переконливо стверджує ідею гуманізації професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва, у зв'язку з чим наголошує на необхідності реалізації на практиці таких підходів, як канонічний, академічний, евристичний та креативний.

Підкреслимо, що предметом дослідження Гордаша А. М. були педагогічні умови формування основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки, які сприяли засвоєнню студентами цінностей художньої майстерності шляхом виховання стійкої потреби у цілеспрямованому художньому вишколі та стимулювання бажання стати справжнім художником-майстром; арт-педагогічний супровід фахової підготовки майбутніх художників-педагогів із використанням традиційних та інноваційних методів навчання образотворчого мистецтва; рефлексія художності студентських навчально-творчих робіт на засадах ситуативної та іміджевої самопрезентації. Цьому питанню автор присвятив один із підрозділів дисертації, що дало змогу послідовно розкрити зміст цих умов на розвиток відповідних якостей у майбутніх вчителів образотворчого мистецтва, зробити висновок про їх доцільність, спрямованість та зв'язок із професійною підготовкою.

Отже, є підстави констатувати, що дослідно-експериментальна робота виконана Гордашем А. М. на достатньому рівні. Це дало змогу на практиці апробувати зміст фахових дисциплін і спецпрактикумів «Копіювання художніх творів за зразками», «Технологія цифрового образотворчого мистецтва» та вечірню студію «Акмеологія художньої майстерності», реалізувати та експериментально перевірити ефективність запропонованих педагогічних умов.

Дисертаційна робота, автореферат та наукові публікації автора послідовно і на достатньому рівні висвітлюють зміст і методи науково-педагогічного пошуку, переконливо засвідчують про високу якість виконаної роботи.

Водночас, слід зазначити, що виконання цієї складної і багатоаспектної роботи не обійшлося без окремих недоліків, на які доцільно звернути увагу:

1. У дисертації уточнення ключових понять дослідження набуло б більшої логічної довершеності з урахуванням діалектичного принципу «від загального до часткового», тобто за ієрархією послідовності наукового тлумачення концептів: «професійна майстерність» – «художньо-педагогічна майстерність» – «художня майстерність» – «педагогічна майстерність».

2. У достатньо широкій методологічній основі дослідження бракує висвітлення компетентнісного підходу до формування основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки. Саме через це в контексті результативності фахової підготовки незрозуміле саме позиціонування художньої майстерності – як найважливішої професійної якості, чи як одного з основних професіографічних дескрипторів.

3. Матеріали другого розділу дисертації «Моніторинг сформованості основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва» за логікою розгортання достатньо репрезентативні, але вони набули б ще більшої значущості й достовірності, аби було проаналізовано зміст навчальних програм фахових дисциплін у контексті констатації ступеня їх спрямованості на формування основ художньої майстерності студентів.

4. Обсяг та зміст додатків засвідчує масштабність проведеного дослідження. Але для унаочнення ефективності реалізації педагогічних мов формування основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва, бажано було б розмістити в них фото конкретних типових зразків виконаних студентами експериментальної і контрольної груп навчально-творчих завдань.

5. У дисертації міститься чимало оригінальних теоретичних, методичних, діагностичних та інших цінних матеріалів. Наразі вони є актуальні і своєчасні.

Тому бажано не зволікати та опублікувати і поширити їх у вищих закладах мистецької освіти у формі методичних рекомендацій, посібників, монографій.

Проте, вказані недоліки не впливають на позитивну оцінку та високу якість достатньо масштабної дисертаційної роботи. Автору дослідження вдалося досягти наміченої мети та сповна виконати поставлені завдання. Завдяки цьому сучасна теорія та практика професійної освіти збагатилася новими знаннями, отримала теоретично обґрунтовані й експериментально перевірені дані, що засвідчують факт значної оптимізації фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва, спрямованої на підвищення рівня сформованості основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Висновок. Дисертація «Формування основ художньої майстерності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки» є актуальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам п. 12 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, що ставляться до кандидатських дисертацій, а її автор Гордаш Андрій Миколайович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри образотворчого та декоративно-
прикладного мистецтва Черкаського
національного університету
імені Богдана Хмельницького

Л. І. Полудень

Підпис Полудень Л. І. засвідчую:

Проректор з наукової, інноваційної та
міжнародної діяльності Черкаського
національного університету
імені Богдана Хмельницького,
доктор історичних наук, професор

С. В. Корновенко